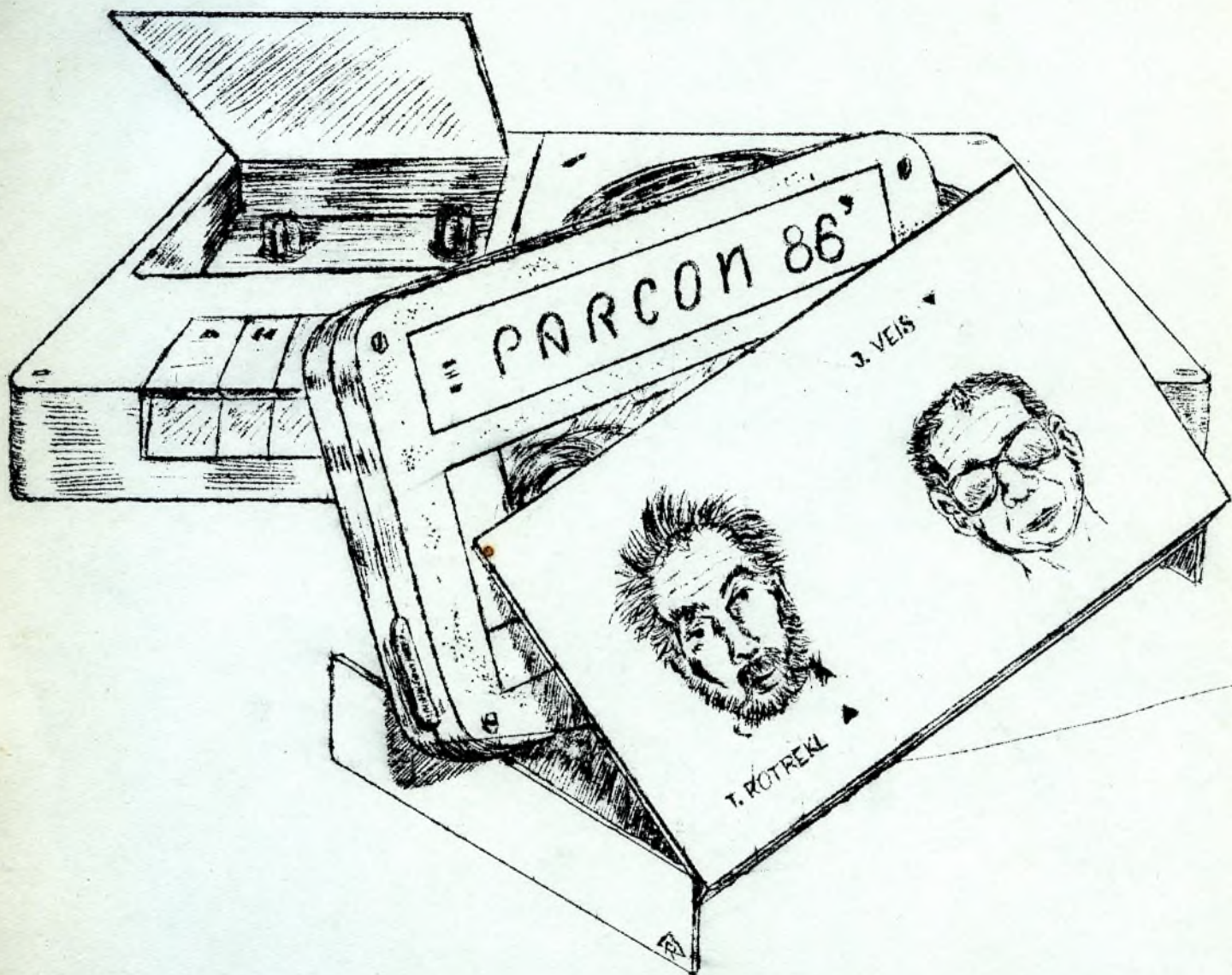

ΔΗΔΡΟΜΕΡΑ

HVF PLZEŇ

Všichni řečníci přede mnou zde hovořili o literatuře. Já budu mluvit o něčem jiném - o výtvarném umění. Možná, že to bude pro mnohé něco velkého a nového.

Nebudu diskutovat o tom, co sci-fi je a co není. Nechci ani rozvíjet dějiny kolem sci-fi malování, i proto, že takové dějiny ani literatura kolem nich neexistuje. Řeknu vám jen, jak jsem se k malování dostal, jaký k němu mám vztah, co si o něm myslím. Malíř má hlavně malovat, dobře malovat, tak to moje dnešní řečnění považujte, prosím, za výjimečný projev.

Mluvíme tedy o sci-fi tak, že patří do lidské kultury, to samozřejmě platí v plném rozsahu i o ilustrování. Je to jedna z disciplin výtvarného umění, které je nedílnou součástí malířství a dělit ho na ilustrování sci-fi a ilustrování pro zemědělce či kohokoli jiného, je podle mě celý nesmysl, protože malířství je jedno a malířství zrovna jako literatura je buď dobré a nebo špatné. Takže i výtvarné umění je buď dobré nebo špatné, stejně jako literatura, hudba, divadlo a film. Rozdílnost je pouze v jednotlivých žánrech to znamená, jen v tom, jakým okruhem témat se vlastně obraz nebo ilustrace zabývá.

Je to mnohokrát opakovaná pravda a nikdo proti té pravdě nepostavil žádnou rozumnou alternativu. Ale když pak předstoupím před vlastní dílo, tak je neuvěřitelné, jak se začnou názory rozcházet. Já tedy taky neokci provádět nějakou dalekosáhlou ožkúrsi do dějin umění, protože na to bychom neměli čas, ale je alespoň nutné, abychom si ujasnili z jakých pozic se na obrázky a ilustrace budeme dívat. Takže ještě připustíme, že sci-fi ilustrace jsou všechny součástí jakési kultury, zjistíme najednou s hrázoou, že se před několika lety začalo mluvit o subkultuře. Nežlobte se, **na mě**, tedy do té subkultury se do dnešního dne, nebo vlastně do nedávné doby, řadila právě literatura sci-fi. Je zásluhou mnohých autorů, že ji z této oblasti vytáhli, ale je pravda, že pořád ještě bojujeme, abychom dosáhli toho místa na výsluní. Te pojem subkultúra nám symbolizuje něco horšího, něco podřadnějšího a že to je něco, jak se říká pro blbé, že? Že to není prostě pro normální, vysoce vzdělané lidi. A řekl bych, že právě u sci-fi existuje takové pomoci, kde se hodnocení pohybuje na hranici velice složité a velice nepřesně vymezené, někdy je to dobré a někdy je to úplně špatné a zavrženíhodné. Nezáleží to vždycky na tvůrci, kam je jeho dílo zařazeno. Dneska se tomu říká subkultura, ale dřív se tomu říkalo kýč, takže je to spíš otázka kritiků, jak vytvoří nový název, aby to znělo "chytřeji". Proto se začalo říkat, že je to subkultura. Po určitých letech zjistíme, že se nám ten kýč najednou začíná líbit. Nacházíme v něm něco přitažlivého a přinejmenším mladší generace se na tento produkt dívá úplně jinak než generace, která to takovým rozhodným způsobem odsoudila.

Ale abych se dostal k tomu malování. Nevím, jestli jste tak zběhlí ve výtvarném umění, aby vám mnohé, co tu řeknu, bylo pochopitelné. Pak bych prosil o dodatečné dotazy.

Ve Spojených státech asi před 20. lety vznikl nový výtvarný směr - říkalo se tomu - "pop-art". Pop-art byl vážným příkladem využívání prvků subkultury. Objevil se Tarzan, objevila se Sněhurka a meda trpaslíků, King Kong, a to nemluvíme o celém rozsahu spotřebního zboží, jako byly konzervy a já nevím, co všechno. Byli i takoví umělci, kteří tyto atributy povýšili do oblasti umělecké tvorby jako svědectví doby. Umění má, podle mě, být vždycky svědectvím doby. Uvedl bych namátkou několik jmen, možná, že je znáte, např. Ray Lichtenstein nebo Rauchenberg, Robert Indiana. Posledně jmenovaný byl muž, který používal americkou vlajku a maloval ji velkou olejem, také někdy přidal hvězdy, někdy ubral, přidal praporky - prostě maloval obrovské obrazy vlajek. Používal dopravních značek, které se objevily jako úplně nová sláva a které předtím nikdy žádný výtvarný umělec nepoužil.

Nebo Andy Warhol. Ten použil jako motivu obrazů elektrické křeslo. Vybudoval tím hrůzu a odpor, že vyfotografoval elektrické křeslo a několikrát ho použil vedle sebe, aby zdůraznil přítomnost justičního aparátu.

Čili objevily se najednou jako výtvarný prostředek věci, které se denně objevovaly v tisku, v obchodech, na smetišti, věci, se kterými se denně lidé setkávali a kterých si dříve nevšimli. Nebyli to, abych kdýž mluvím o sci-fi, přímo témata ze sci-fi, samozřejmě, že no, ale byly to objekty, témata ze současnosti, které se nakonec i ve sci-fi používaly - třeba letadla, rakety, přistávací plochy ... No prostě, obrazy, které se po určité zpracování nakonec dostaly jako mohly dostat i do literatury nebo jako ilustrace sci-fi. Obvznášť to platí pro pana Lichtensteina, kterého napadla jedna fantastická věc - objevil totiž pozadí triviality. Z objektů televizních reklam a novinových seriálů udělal předměty zbožňování, jakousi módu. A už to najednou nebyl kýč. Kýč to byl jen do té doby, kdy se to vyskytovalo pouze v novinách.

Jako malíř jsem se dostal za okupace do Umělecké besedy. Tam patřili tenkrát významní lidé jako byl Václav Mařas, Jan Erčavý a František Gross, prostě celá skupina 42. Já byl o 15 let mladší než oni. Jednou jsem vyslechl následující diskusi: Prosím vás, tedy je nějaký malíř, který namaloval traktor. Co to je za blbost takto traktor na obraz. Na obraz maximálně může přijít oráč s pluhem bratří Vovorků, protože ten pluh táhne kůň a to je živáček a oráč je tedy taky živáček. No a možná tím se ten stroj snese. Ale traktor, ten tam už vůbec nepatří, že jo! " Ale on přitom zapoměl už v roce 1830 namaloval nádraží, které bylo naplněné kouřícími lokomotivami. Tedy oni byli v Čechách nějak pozadu. Ten dobytek se rozčílil a já si už dodatečně v souvislosti s tím uvědomil, jak je těžké prosazovat nové téma, nejen nový názor nebo novou malbu, protože například kubismus a takové ty křivky, to už bylo schváleno. Ale prostě bylo najednou těžké do toho přisadit aeroplán a traktor. A ještě vám řeknu jednu přírodu, která se stala asi v 48 roce, když jsem začal číst sci-fi. Přišel za mnou jeden můj dobrý přítel malíř a povídá mi: " Člověče, on ti vznesu/ jiný můj známý malíř /, že jsi

přece docela dobrý malíř, tak proč, proboha, tyhle kraviny maluješ?" Já jsem vám na tomto příkladě chtěl naznačit, jak se těžko prosazuje skutečně nové téma, které je dneska pro vás samozřejmostí. Jak skutečně těžko vznikalo a dostávalo se do podvědomí a že sen, kdo s tím půjde je pořád vystavený nátlaku starších kolegů, kteří mu neřeknou, že je to kýč, ale ..., - on mě tenkrát neřekl, že je to kýč - to, co já dělám, ale řekl, že slušnej malíř, ať to nemaluje, ale myslel si to určitě.

Jo, víte, co je to kýč? To se ve výtvarných spolicích tradovala taková kistorka, že někde někdo řekl: "Franto, víš, co to je kýč? - Kýč je vždycky to, co maluje ten druhý!"

Bylo velmi těžké se vůbec k sci-fi dopracovat a k malovanému sci-fi vůbec, protože ani do dnešního dne není nějak zvlášť rozšířený. Já bych si položil otázku, proč jsem se vlastně vmanévroval do situace toho "kýčáře". Já to tenkrát tajil a vystavoval jsem jiný orazy, který měly vědeckou nebo technickou tematiku nebo současnou tematiku, ale přece jen sci-fi to nebylo v tom slova smyslu, jak to nyní chápeme. Proč já se vlastně do té situace vmanévroval a proč to ti spisovatelé vlastně píšou? Tato otázka tu padla několikrát, ale já jsem na ní neslyšel odpověď. Ona ta odpověď není zdaleka tak jednoduchá a ani jednoznačná. Já, nejsem psycholog ani sociolog, ale myslím si, že v podstatě jsou lidi v podstatě rozdělení na realisty a fantasty. A ti fantasté se poznají podle toho, že jim ti druzí říkají: ".... a jak ty jsi mohl vůbec na takovou věc přijít."

Takže i v malířství se dá mnoho vystopovat, prohlédneme-li si dějiny umění. Vezměme takový surrealismus, kdy se dávají dohromady věci, které k sobě nepatří, alespon pro normálního člověka k sobě nepatří. Podle mého soudu je to způsob myšlení, fantastický způsob myšlení, který mají někteří lidé. Já mám dojem, že se s tím narodili, a že se s tím nedá nic dělat, než se tím musí žít.

V šestapadesátém roce, když jsem dělal Astronauty, jsem se vypravil s překladatelem Sindronidesem, a se svojí ženou ve starém autě za Stanislavem Lemem do Zakopaného. Tedy přijeli jsme horko těžko. Paní Lemová nás přivítala a potom jsme se postupně dostali i na tu fantastiku. Pak mi povádala: "On je blázen, víte on to napsal!" Dovedla mě domů, kde měl z papíru slepený kosmokráter. Visel mu nad psacím stolem a paní Lemová řekla: "Víte, tady sedí a vymýšlí si tady ty příhody." Po letech jsem si položil otázku, jak je to možný, že ten doktor hodně vzdělaný člověk, v dospělém věku takhle blbnul. On mě kolikrát navštívil v atelieru. Báječně jsme se shodli v názorech na fantastiku. Jenže, já jsem s hrůzou zjistil, že Stanislav Lem dostal evropskou cenu jako nejlepší autor sci-fi. On se ale ohradil, že není autor sci-fi, ale jen píšící, kritický liberální autor. Říkám to proto, že to je příznačné, že musíme pořád bojovat o místo na sluníčku.

Když jsem já s tím začínal, bylo strašně málo fundů. Kluby nebyly vůbec žádný, byl opravdu jen Verne. Proč jsme to všechno vlastně dělali? Proč to všechno teď děláme? Víte, pohádky nás už nějak nebavily, ty okultní vědy, tomu jsme nějak nevěřili, nějak nám to nevonělo, s náboženstvím jsem se já rozešel, takže odpověď je nasnadě. Někak jsme se vyblbnout museli. Museli jsme se nějak dostat k tomu, že jsme si začali malovat cizí planety a cizí kraje. Robot, který je dokonalost sama a člověk fantasta, který je vlastně nedokonalost sama, vytváří rozpor. Jedině člověk v té své nedokonalosti může přijít na tyto věci, včetně nejpřísnější vědy, protože robot nebo počítač na to jednoduše nemá. Já, si myslím, že člověk je nedokonalý, že může fantazírovat a na základě fantazie si začne vymýšlet a začne vytvářet sci-fi.

Ono se teď mluví o umělé inteligenci. Víte, já v to nevěřím. Myslím si, že umělá inteligence bude tenkrát až tady budou sedět roboti a tady si budeme hrát Charliho Chaplina a tihle roboti se budou v jeden moment smát. Tak to bude umělá inteligence. Ale potom nevím, co bude s tím našima dětma, protože my už tu nebudeme - bude to špatný, ale to jsme tak trochu zabrousili do té budoucnosti. Chtěl bych ještě trochu se zmínit o minulosti. Jako první mě napadá Jeronimus Bosh - znamenitý malíř, kterého už za jeho života kupovali vládcové a tedy největší boháči světa. Patrně byli skrytými fantasty nebo je něco na jeho obrazech dráždilo. On ovšem nemohl malovat rakety, protože jak by ho tenkrát napadlo, že ano, nemohl malovat daleké planety, on musel malovat, co viděl kolem sebe. Musel namalovat kechnu, která měla krokodýlí hlavu, protože nic jiného ho nenapadlo. On byl jeden z našich předchůdců a těch bylo spousta. Jejich stopa - stopa fantastů - se dá sledovat až do rané gotiky, kde nacházíme anonymní tvůrce, o kterých nevíme, kdo to byl, ale objevují se tam díla, ve kterých se lidé skutečně zabývali fantastickými věcmi, které prostě pro normálního člověka, nebyly dost dobře pochopitelné. Dalších příkladů by bylo hodně a tak se zmíním jenom o Salvatoru Dallim, to už je ta nejnovější současnost. Ale proč to vlastně všechno povídám?

Povídám to proto, že chci zdůraznit, že sci-fi není žádná bezprecedentní vykořeněná disciplína, ale že to je součást celé lidské kultury, celého lidského myšlení, celé lidské tvorby. My jsme si pouze tu část, která nám se líbí nebo nám vyhovuje, ohradili takovým plůtkem, který má sice velice řídké špricličky a těma špricličkama vybíhají taková chapadýlka a tím nasávají z okolí a zase na druhou stranu něco předávají do malířství i do literatury, prostě do všech oblastí výtvarného a literárního umění. Někdy se zdá, že lidé, kteří vidí v obecných rovinách - literatura a malířství - se potýkají v podstatě s naprosto stejnými problémy. Zde je nejdůležitější přístu, síla talentu a forma podání. Možná, že silné talenty skutečně vyrobí silnou sci-fi, jako vyrobili silnou literaturu a silné výtvarné umění, možná, že jsme měli

smůlu, protože kromě těch Čapků a několika lidí, těch talentů nebylo dost a tím se to dostalo tak trošku na vedlejší kolej. Takové to tajemství, které přitahuje lidi samo o sobě a které je přijímáno, aniž se hledí na kvalitu, tak nám trochu ubližuje.

Já bych tady nechtěl se zabývat hranicí mezi dobrým a špatným, myslím, že to není ani v mé moci. Já posuzuju ty věci osobním názorem podle momentální vnímavosti své duše a svého srdce. Mozek do toho moc nerad zapojuje, protože ten je příliš kritický. V každé době, v každém věku má člověk vztah k něčemu jinému. A jeden známý, který dlouhá léta bojuje proti kýči, mě jednou říkal: "Viš, já si myslím, že když někdo má na zahradě trpaslíka a on mu poskytuje uspokojení, tak je to lepší, než když chodí na výstavu, které nerozumí."

Ale ještě, abych se vrátil k malířství. Stejně jako literatura, tak i výtvarné umění má svoje velice přísné zákony. Není možné malovat něco jen tak, prostě z ničeho nic bez jakýchkoli znalostí určitých zákonitostí výtvarného umění, ať je to barevnost nebo kompozice nebo kompozice nebo kresba nebo cokoli jiného. Protože to jsou zákonitosti, které existují po tisíciletí a musí se respektovat a možná, že ty zákonitosti v malířství, ne možná, ale určitě, jsou mnohem starší, než v literatuře, protože, jak známo, již pračlověk maloval mamuty na zdi jeskyně.

A teď řeknu jedno zaklínadlo, kterým to, prostě všechno chci skončit a to je řemeslo. Řemeslo je základ. Řemeslo musí umět literát, musí ho umět malíř. Jestliže slušně řemeslně tu věc zvládne, tak nemůže odvést "šunt". Bude to prostě řemeslně dobře udělaná věc. Pokud tomu chce dát ještě něco na víc, tak by to mohlo být umělecký řemeslo, ale jestli je geniální, tak by to mohl udělat jako umění. Ale že těch génů je málo, tak je málo umění. Tím nechci říct, že to ostatní není k ničemu. Génus by bez širokého podhoubí, z něhož roste, neměl šanci. Protože on vlastně z toho praměru vyrostl.

Spokojme se alespoň s tím, že naše povíčky budou dobře řemeslně udělané, že naše obrázky budou dobře řemeslně namalované a když v nich objevíme umění nebo dokonce to geniální, tak můžeme propuknout v nadšení a jásot.

Přátelé, já bych už vlastně mohl toto vyprávění ukončit, ale ještě bych měl pro Vás návrh, jestli bychom nemohli udělovat barevného mloka - v soutěži amatérů - to vám dávám na zamyšlenou. Tím bych skončil.

Moderní sci-fi je poněkud nepřesný, jako pojmenování přednáška, protože to, co se tedy pokusím říct, bude taková nesouvislá dvaka na určitá témata.

Takže stejně, jako před rokem jsem i letos původně hodlal pronést velice ambiciózní projekt na téma - smysl poznání a podstata fantazie. - a nebo jsem ho chtěl změnit /stejně jako loni / na smysl fantazie a podstatu poznání a zase mi to nevyšlo a proto se musím uchýlit k náhradnímu tématu a proto budu hovořit o Vás.

Pokud vím, není nijak jednoduché se sem an Parcon dostat. Když čleyěl toho chce dosáhnout, tak musí napsat povídku a to doslova dobrou povídku, aby postoupil mezi pozvané a nebo musí být členem nějakého klubu. A potom mají možnost tzv. profesionálové, lidé, kteří se tím živí.

Důležité je si všimnout, že pokud jde o angličtinu je pro sci-fi důležitá stejně jako latina pro medicínu.

A podívejme se teď na Vás, jako na předmět klinického zájmu a uvažujme, proč se vlastně toto společenství lidských jedinců, kteří jsou křiznivě nakloněni sci-fi, objevilo, jak se projevuje a čím se liší od jiných společenství. Toto naše společenství můžeme pojmenovat slovem - fandom.

Podstatné je také, jaký má fandom smysl pro moderní sci-fi. Definice praví, že fandom je aktivní čtenářské společenství, které udržuje vzájemný kontakt prostřednictvím vlastních časopisů, čili fanzinů avzájemných setkání. Takový univerzální vzor fandomu združuje obyčejně čtenáře i autory. A je zajímavé, čím, že vzájemně prorůstá. Mada autorů vyrostla z řad čtenářského fandomu a naopak mnoho členů čtenářské složky fandomu píše vlastní sci-fi, kterou i otiskuje, ač se za profesionální autory nepokládají. Mluvíme-li o relativním mládí našeho fandomu, musíme připomenout, že oni relativní stáří prvního fandomu, totiž anglického a amerického, není největší.

Jeho počátky se dají vystopovat na konci 19. století a v jeho vzniku měl prsty samozřejmě pan Hugo Gernsback. Vydává postupně za sebou tři časopisy, ale po každé, když se podívá do svých účetních knih, tak se mu zachmuří čelo, protože časopisy se sci-fi tematikou se prodávají čím dál hůře. I řekl si, že tuto situaci musí nějak změnit. Já jsem si zde připravil citát, který vystihuje tehdejší dobu. Píše, že počátek 30. let byl pro čtenáře sci-fi smutnou dobou, nebylo nás moc. Neznali jsme se a neměli jsme si s kým popovídat. Několik nadšenců začalo sbírat adresy z dopisových rubrik. Začaly vznikat první dopisovatelské kluby, ale bohužel čádný neměl více jak tucet členů. My, ostatní jsme trpěli pocitem osamělosti v nepřátelském světě. Nebyl to svět, který by sci-fi jednoduše nezajímala, byl to svět, který se jí posmíval. A právě v této chvíli přišel Hugo Gernsback a snažil se své časopisy prodávat. Bohužel postupem času ztrácely jeho časopisy počet stran, snižovaly honoráře, prodlužovaly periodicitu. Nakonec zbyly jen dva sci-fi časopisy.

Ze čtenářské obce Gernsbackových časopisů později vzniká fandom jako takový. A už tu byl rok 1934, kdy vzniká Science Fiction Lee. Ještě bych se vrátil k prehistorii fandomu. Frederik Poll na tu dobu rád vzpomíná. Říká, že Science Fiction Lee byl ráj. Okamžitě, když jsem se o ní dozvěděl, připojil jsem se a moje členské číslo bylo 490. Nadchlo mě to. Znamenalo to totiž, že stejně posledních lidí jako já bylo alespoň 489. A v časopise vychází adresy a tím pádem jsme si mohli i psát. Hugo sliboval, že někteří členové budou i z ciziny - Anglie a Austrálie. A to byl už úlný sen. Představte si, že jsem se mohl setkat s lidmi, kteří budou vědět o čem hovořím, když říkám - stroj času nebo paprskomet. Mohl jsem konečně potkat někoho, kdo by si nemyslel, že sci-fi je jen obyčejná "kovačina". Science Fiction Lee pomohla lidem získat sebevědomí a byli to oni, od kterých vede první cesta k prvním cenám. A člověk si musí vzpomenout na první tředně povolené ceny v roce 1939, kdy se pod tímto titulem sešlo slovy 9 lidí. Takový byl tedy počátek.

A další desetiletí nebyla o moc slavnější. Peter Roberts např. soudí, že v té době nepřesahoval počet fandomu víc než 500 lidí. Dnes se fandom rozšířil do celého světa i k nám.

Pokud jde o složení fandomu, tak tady v průběhu času došlo k určitému posunu. Už dávno nejde o ostýchavé chlápce, kteří se bojí víc děvčat, než obludných linozemšťanů. Fandom sice zůstává převážně hodně mladý, ikdyž i v tomto sále je spousta vyjímek. Dost často má fandom technické nebo přírodovědné zájmy. To platí, myslím si, i u nás. V žádném případě nejde o skupinu lidí vyznávajících nějakého kopíčka, jak se často o fandomu soudí. Liší se zároveň i od ostatních čtenářských skupin, které se nějak sdružují a zaměřují se např. na detektivky nebo poezii. Podstata toho rozdílu je asi aktivita jako taková a styl té aktivity, z čeho vychází. Ta aktivita je tak velká, že psycholog by to asi nazval termínem - hyperaktivní. Hodnotící prvek fandomu není literární žánr jako takový, nýbrž spíš způsob myšlení a nazírání na svět. Fandom si též utvořil určitý meta-jazyk, který má svůj význam a specifickou roli uvnitř jeho samotného. Podobně jako u některých vědeckých oborů. Přistoupíme-li na fandom jako na životní styl, musíme si připustit, že tu vedle sci-fi vznikla určitá subkultura. A měli bychom se také ptát proč. Proč zrovna kolem sci-fi? Nevím, na toto téma by se asi dala vypracovat studie, avšak soudím, že by mezi nimi nechyběl moment pocitu soudálosti nepochopených, či odmítaných, jak je to hodně cítit z Pollových vzpomínek. Fandom a sci-fi literatura se stává výrazem vzájemného ujištění o smyslu existence a hledání cest v budoucnosti a smyslu hledání alternativních modelů společnosti i jejího zdokonalení. A to není hledání suché a nezajímavé, ale i hledání přitažlivé a plné napětí a plné humoru, což je velmi důležitá věc. Toto hledání, o které všichni tolik stojí a pro které máme sci-fi rádi. Toto vlastně kdysi dávno už pocítil Georg Ervel, ještě před vznikem fandomu/

když mluvil o své cestě E. J. Wellsovi: "Tenkrát, když se rodilo 20. století, bylo to nejlepší, co mohlo kluk jako já, potkat Wellse. Proti světu pedantů a milovníků golfu, proti světu našich budoucích zaměstnavatelů, kteří by vás pořád jen drželi v pozoru, proti našim rodičům, kteří systematicky dělali, co mohli, aby nám znemohutlili sex, proti některým učitelům s ukazovátkou a citáty, stál úplně báječný chlapík, který vyprávěl o obyvatelích jiných planet a který věděl, že budoucnost bude jiná. V tom je tedy velikánské kouzlo a krása sci-fi i pro mě."

Mluvíme-li o fandomu a jeho kladech, ale rád bych připomněl jeden problém, který jeho existence zejména spisovatelů, ale i nakladatelů přináší. Není totiž jenom fandom, ale je tu i obyčejný čtenář. Dnes totiž sci-fi není už tak neobvyklou záležitostí, jako kdysi, ba dokonce už se stává módou. Vyskytuje se zde obyčejný čtenář mnohem častěji, než čtenář zasvěcený - člen fandomu. A autor rázem stojí před určitým dilematem ke komu směřuje jeho poselství, pokud pouze nahlédne svým dílem jen pouze pobavit. Fandomu, který je jeho skutečným čtenářem a třeba i čtenářem, který ho chce a bere vážně a nebo k němu čtenáři, který ho chce začít číst nebo čte jen občas, ale třeba jen proto, že je to teď nové. A copak spisovatel, ten se může ještě pro něco rozhodnout, ale co nakladatel, který knihy nejen vydává, ale i prodává. Ono by bylo hezké dělat všechno jen pro myšlenku. Takže tedy se vlastně dostáváme do rozporu obyčejného čtenáře a zasvěceného čtenáře fandomu. Myslím si, že tedy hraje i roli způsob čtení. Protože, když se podíváme, jak se měnil způsob čtení literatury postupem věků, tak si musíme uvědomit, že to souvisí určitým způsobem s materiální základnou, s množstvím knih a s cenou knihy. Ze levné knihy a hodně knih přinesla až nedávná doba a to změnilo taky způsob čtení. Dříve, kdy rodina vlastnila 4 - 5 knih, tak četla, alych tak řekl, akumulčně. Text se znovu a znovu pročítal a vnímal se každý odstavec. Dostát se k další knize a vypůjčit si ji, to nebylo nijak jednoduché. Zatím, co čtení naší doby - 20. století, se už stalo čtením konzumním, kdy jedna kniha a jedno poselství je snadno nahrazeno jiným. Je to čtení v podstatě odpovídající éře pop-kultury. Projevuje se i tím, že čtenář čte většinou autora a ne titul. Např., když ve čtvrtek stojíme frontu před knihkupectvím, tak neříkáme, a neptáme se na titul, ale: "Máte toho Párala?" Toto konzumní čtení, o kterém jsem teď hovořil, však podle mého názoru neplatí pro členy fandomu. Fandom čte akumulčně, fandom knihy studuje a jeho kritéria jsou zcela jiná, než kritéria obecného čtenáře. Fandom má tendence k diskriminaci.

Český a slovenský fandom za dobu svého trvání vytvořil několik specifických rysů, které jsou dost kruté. Fandom jako by do sebe nasával a oklel i to, o co by měl nějaké stát, např. intolerancí a to na k vnějšku, ale jednotlivce k druhému a někdy i klub ke klubu. Já vím, že rivalita a chuť dominovat je mnohem nejnějnější čarodějka než láska a pochopení a rájem spolupracovat.

Ale na druhé straně jste zase dokázali spoustu skvělých věcí, před kterými smekám. A zároveň si děláte mnoho problémů, které si děláte s ani, aniž byste museli. Je ovšem velký rozdíl mezi fanouškem a fanatikem. Protože fanatiků se bojí víc než živelných katastrof.

Vraťme se ještě k tomu, jaký smysl má sci-fi, nikoli pro aktivního člena fandomu, ale pro docela obyčejného konzumního čtenáře, který je jejím největším konzumentem. Musíme si připustit, že sci-fi je masová literatura, která vychází ve velkých nákladech. Ale musíme si uvědomit, že sci-fi je pro čtenáře i zdrojem poučení a zejména ho vtahuje do kontinuální diskuse o alternativách vývoje společnosti. Právě tady sci-fi převyšuje ostatní pop-literaturu, jejíž je součástí a svým způsobem tu převyšuje zároveň i literaturu respektovanou a uctívanou. Přitom literární historie docela dobře zná proces, v jehož průběhu se texty, kdysi považované za triviální nebo vulgární stávaly součástí zlatého pokladu světové literatury. Potřebovaly jen čas a sebevědomého čtenáře, který by se za ně nestyděl.

Když řeknu, že obecné hudební vědomí člověka formuje melodie pop-music, než symfonická hudba, či současná opera, asi se se mnou moc lidí přit nebude. Co však, když řeknu, že literární citění člověka stejně důrazně formuje pop-literatura. Tak jako pro nás charakterizuje z hlediska literárního 19. století, dojde tomu, román realistický francouzský nebo ruský, co když pro naše potoky nebude tím největším přínosem 20. století právě některý projev pop-literatury. Toto je ten problém, kterého se nějak musíme bát a v tomto, podle mého názoru, to jak se stát článkem nebo důležitým úhlem pohledu pop-literatury, ovlivňujícího obyčejného čtenáře a tím pádem i nejzávažnějšího čtenáře - v tom vidím jeden ze základů fandomu a jeden ze smyslů moderní science fiction.

Takže mi dovozte, alych této své krátké uvažování skončil.

V V
KLUB VEDECKÉ FANTASTIKY PRI MEV SSM V PLZNI

A N D R O M E D A

VYHLASUJE IV. ROČNIK LITERARNI SOUTEZE

V V V
O S T R Í B R I T E L E S K Ý H A L M O C H R O N

PRISPEVKY S TEMATIKOU CESTOVANI V CASE ZASILEJTE VE DVOU
VYHOTOVENICH NORMOVANEHO STROJOPISU NEJLEPE IHNEDE, ALE NEJ-
POZDEJI DO 17. ZARI 1987 NA ADRESU :

V V V
ING. KAREL JEDLICKA, NEPOMUCKÁ 15; 317 04 PLZEN

VYHLASENI VYSLEDKU BUDE V RIJNU 1987; PRACE SE AUTORUM
NEVRACEJI ANI NA VYZADANI A ZUSTAVAJI K DISPOZICI PORADATELUM